

УДК: 339.542.2(100)"1980" ; 341.241.8 ; 347.45:004.738.5

CERIF: S 144

ТИП РАДА: ИЗВОРНИ НАУЧНИ РАД

DOI: 10.55836/PiP_25404A

др Јован ВУЈИЧИЋ*

доцент Универзитета у Крагујевцу – Правног факултета, Србија

БЕЧКА КОНВЕНЦИЈА О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРОДАЈИ РОБЕ У „ЗЕМЉИ [ДИГИТАЛНИХ] ЧУДА“: О НЕКИМ ПИТАЊИМА ПРЕДМЕТНЕ ОБЛАСТИ ПРИМЕНЕ**

Сажетак

У раду су објашњени природа (суштина) дигиталној садржаја и различити начини на које се њиме тврди како би се утврдило да ли они за Бечку конвенцију о међународној продаји робе заиста представљају „земљу чуда“ или само донекле „искривљени ограз“ њеног окружења. Закључено је да, иако је она припремана и коначно закључена у релативно раној фази развоја дигиталне технологије, усвојени изрази и одредбе не искључују могућности њене примене и на каснија достигнућа технолошке (р)еволуције. Невостојање дефиниције робе показало се повољним за развој динамичног појма. Осим традиционалне робе, у смислу ствари које су у време исоруке несјорно телесне и покретне, њиме су обухваћени

* Електронска адреса аутора: jvujicic@jura.kg.ac.rs.
ORCID: 0000-0003-1419-884X.

** Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2025. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

и рачунарски програми (и други дигитални садржаји), без обзира да ли су стандардни или прилагођени посебним потребама одређеној корисника, и на који начин се испоручују (на пример, путем диска или електронски, путем интернета), али и „сирови“ дигитални подаци. Указано је и да приликом одређивања правне природе уговора на основу које се врши испорука не треба изводити оштри закључак, већ истраживати сваки случај понаособ.

Кључне речи: Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе. – Роба. – Продаја. – Испорука дигиталног садржаја.

I Увод

Када је Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе (даље у тексту: Бечка конвенција или Конвенција) припремана и коначно усвојена,¹ данашња технолошка достигнућа постојала су само у делима научне фантастике. Неслућено повезивање материјалног (физичког) и дигиталног света² и развој интернета каквог данас познајемо, такви да готово пркосе разумевању, омогућили су стварање бројних нових производа који су постали неизоставни део свакодневног живота и пословања, скоро свакога и свуда у свету. Брз (и непрекидан) раст њиховог привредног и општедруштвеног значаја, који превазилази државне границе, надмашио је упоредни развој многих

1 Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе (*United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*; даље у фуснотама: Бечка конвенција или Конвенција) закључена је у Бечу 11. априла 1980. године, након вишегодишњег рада на њеном нацрту који је спроведен у оквиру Комисије Уједињених нација за међународно трговинско право (*United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL*). Ступила је на снагу 1. јануара 1988. године. Република Србија је једна од 97 држава уговорница. Вид. *United Nations Commission on International Trade Law, United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Vienna, 1980 (CISG)*, доступно на адреси: https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg/status, 28. 9. 2025.

2 Али и њихово раздвајање услед промене првобитне пословне праксе водећих технолошких компанија, најпре у Сједињеним Америчким Државама, према којој су хардвер и софтвер нуђени „у пакету“. Вид. Hiroo Sono, „The Applicability and Non-Applicability of the CISG to Software Transactions“, *Sharing International Commercial Law across National Boundaries: Festschrift for Albert H. Kritzer on the Occasion of his Eightieth Birthday* (editors Camilla B. Andersen, Ulrich G. Schroeter), London, 2008, 512; L. Scott Primak, „Computer Software: Should the U. N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods Apply? A Contextual Approach to the Question“, *Computer/Law Journal*, No. 2/1991, 214.

ранијих теоријских поставки и правних схватања. „Пошто су границе нашег језика границе нашег света“, било је тешко пронаћи место оваквим „паметним“ или „повезаним“ уређајима, али и самосталним дигиталним производима (софтвер),³ у постојећем правном оквиру.⁴ У том смислу, једно од мноштва питања која се са гледишта права постављају је да ли се на уговоре на основу којих се они испоручују може, и у којим случајевима, применити Бечка конвенција.

Одговор је сложен и зависи од одређења правне природе (конкретног) уговора и предмета испоруке. Решење логички претходи одлуци о другом, главним питањима која би могла да се појаве, па је преко потребна извесност⁵ како би се обезбедиле трговинска одрживост и правна кохерентност. Значење израза роба и продаја није (позитивно) одређено у Бечкој конвенцији.⁶ Уопштено говорећи, у смислу Конвенције, робом се сматра ствар која је у време испоруке⁷ телесна и

3 У свом најширем значењу, софтвер (енгл. *software*) обухвата све дигиталне садржаје које користи и обрађује рачунарски систем. У ужем смислу, софтвер је синоним за програм, који се, заузврат, дефинише као потпун скуп наредби рачунару на који начин да извршава одређене задатке. Уз извесна уопштавања, дигитални садржај, софтвер и рачунарски програм у раду ће бити коришћени као изрази за исту појаву, податке који се производе и испоручују у дигиталном облику.

4 Вид. Trevor Cox, „Chaos versus uniformity: the divergent views of software in the International Community“, *Business Law International*, No. 3/2000, 359.

5 Отклањањем сумње у то који ће се правни систем применити и тешкоћа у сналажењу са непознатим страним правом поспешује се међународна трговина. Након усвајања једнообразних правила, врховни циљ треба да буде њихова правилна примена путем аутономног тумачења. И обрнуто, не треба дозволити да националне предрасуде осујете јединствену примену. То не подразумева потпуно нов, револуционарни метод, већ наднационалну синтезу која, водећи рачуна о међународном карактеру Конвенције, обједињује појединачне начине тумачења. Ако би се квалификација препустила националном (унутрашњем) праву, обим примене Конвенције могао би бити различито одређен. Вид. Frank Diedrich, „Maintaining Uniformity in International Uniform Law Via Autonomous Interpretation: Software Contracts and the CISG“, *Pace International Law Review*, No. 2/1996, 312; Stefan Kröll, „Selected Problems Concerning the CISG's Scope of Application“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/2005, 40; Бечка конвенција, Преамбула и чл. 7.

6 Нити је то покушано у њеној „законодавној историји“. У чл. 2 и 3, изричито је прописано (због различитих разлога) да се Конвенција не примењује на одређене правне послове, од којих би се барем неки иначе могли сматрати продајом робе. Искључење „продаје електричне енергије“ (чл. 2 тач. ф) не може се по аналогији применити на уговоре о испоруци дигиталног садржаја. Електрична енергија није обухваћена Бечком конвенцијом како би се избегле њене различите квалификације као могућег предмета испоруке. Вид. F. Diedrich, 319. Уп. Arthur Fakes, „The applications of the United Nations convention on contracts for the international sales of goods to computer, software, and database transactions“, *Software Law Journal*, No. 4/1990, 586, 588.

7 Пресуда Окружног суда у Форлију од 16. фебруара 2009. године, *Officine Maraldi S.p.A. v. Intessa BCI S.p.A. et al*; Пресуда Окружног суда у Падови од 25. фебруара

покретна,⁸ док је продаја узајамни уговор који је усмерен на размену робе за цену.⁹ Иако је њихов обухват широк, потребно га је додатно осветлити, гледајући „кроз огледало“ и узимајући у обзир посебна обележја дигиталних садржаја и различите начине на које се њима тргује. Како би се испитало да ли они за Бечку конвенцију заиста представљају „земљу чуда“ или само донекле „искривљени одраз“ познатог окружења, потребно је боље их разумети. У том циљу, у раду се врши двослојно разматрање, најпре у вези са појмом робе, а затим и уговора о продаји. Ово је неопходно, јер је евентуални пренос својине правно посматрано независно питање и не утиче на могућу почетну квалификацију дигиталног садржаја као робе.

II Дигитални садржај као роба у смислу Бечке конвенције

Недоумицу у вези са правним сврставањем дигиталног садржаја, најпре рачунарског програма, изазивала је немогућност да се његово постојање утврди чулом додира.¹⁰ Због тога је у почетку сматран робом само ако је био садржан (сачуван) у материјалном медијуму,¹¹ без обзира да ли је он служио искључиво као преносник или је са дигиталним

2004. године, бр. 40552, *SO.M.AGRI s.a.s. v. Erzeugerorganisation Marchfeldgemüse GmbH & Co. KG*; Пресуда Апелационог суда у Греноблу од 26. априла 1995. године, бр. 93/4879, *Marques Roque, Joaquim v. S.A.R.L. Holding Manin Rivière*.

- 8 За разлику од текстова на енглеском језику, у француској верзији се израз роба (франц. *marchandises*) употребљава само у Бечкој конвенцији, док је у Хашким једнообразним законима из 1964. године коришћена синтагма телесни покретни предмети (франц. *objets mobiliers corporels*). Иако можда мотивисана жељом да се пронађе појам који је погоднији за тумачење у међународном контексту, ова измена се не сматра суштинском, већ само термилошкоком. Вид. Franco Ferrari, „Specific Topics of the CISG in the Light of Judicial Application and Scholarly Writing“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/1995–1996, 64, 65; F. Diedrich, 320, 321.
- 9 Опис проистиче посебно из одредаба о обавезама продавца (чл. 30) и купца (чл. 53), али и из економске функције (суштине) правног посла, која представља значајан показатељ за разграничење продаје у односу на друге уговоре. Вид. Ingeborg Schwenzer, Pascal Hachem, „Article 1“, *Schlechtriem & Schwenzer Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (editor Ingeborg Schwenzer), 4th edition, Oxford – New York, 2016, 30; F. Ferrari, 51–52.
- 10 Како је то тражило римско право (лат. *res corporales eae sunt, quae sua natura tangi possunt*), а чини се да је од тога нешто опстало и до данас. Да је нека мера телесности заиста неопходна указују и изрази као што су предаја и преузимање робе у оквиру, на пример, одредаба Бечке конвенције о испоруци (чл. 31) и прелазу ризика (чл. 67–69).
- 11 Најчешће је то оптичка, магнетна или полупроводничка меморија. Више о томе у фн. 26 овог рада.

садржајем био у међусобној функционалној вези (представљао целину са гледишта одређене намене).¹² Бечка конвенција се примењује на такав (хибридни) производ у целости, дакле, и на његов дигитални елемент (правна целина). Показало се, међутим, да је разликовање вођено више формом него суштином¹³ појмовно произвољно и трговински непогодно.¹⁴ То се првенствено односило на рачунарски програм, који представља оперативни ентитет и који се, као и традиционална роба, користи за одређену сврху,¹⁵ а касније и на остале дигиталне производе, али и „сирове“ дигиталне податке.¹⁶ Широко тумачење појма роба¹⁷ поткрепљено је и потребом да се унапреди једнообразност примене Бечке конвенције (чл. 7 ст. 1).¹⁸ Главни разлог за такву „пристрасност“ у корист Конвенције (а „на рачун“ домаћег права) је да она треба да буде примењена где год за то постоје довољни разлози и где њене речи то не искључују.¹⁹ Стога је требало ажурирати правно значење израза телесна како би се прилагодило савременом, све више дигитализованом и умреженом свету.

12 Вид. Н. Sono, 517, 518; Marcus G. Larson, „Applying Uniform Sales Law to International Software Transactions: The Use of the CISG, its Shortcomings, and a Comparative Look at How the Proposed UCC Article 2B Would Remedy Them“, *Tulane Journal of International and Comparative Law*, 1997, 462, 464; F. Ferrari, 66; L. S. Primak, 215–217.

13 Које је било последица поистовећивања дигиталног садржаја са „материјалним или нематеријалним“ медијумом путем којег се испоручује.

14 Sarah Green, Djakhongir Saidov, „Software as Goods“, *Journal of Business Law*, No. 2/2007, 161–162. Вид. M. G. Larson, 469–470.

15 У том смислу вид. Joseph Lookofsky, „In Dubio Pro Conventione? Some Thoughts About Opt-Outs, Computer Programs and Preemption Under the 1980 Vienna Sales Convention (CISG)“, *Duke Journal of Comparative & International Law*, No. 3/2003, 276.

16 Мисли се на податке чија главна сврха није пружање одређених функционалности (као што то чине рачунарски програми), нити представљање унутрашње или неке друге, повезане вредности (попут криптовалута или дигиталних токена подржаних имовином), већ представљање информација. У питању је грађа која након обраде добија значење у посебном контексту, које се може уновчити у комерцијалне сврхе или користити за остварење друштвених циљева. Најчешће се односе на потрошаче, али могу потицати и из индустрије, пословања или јавног сектора. Разматрање (личних) података као предмета испоруке не зависи од правне заштите која им може бити призната као основно право. Вид. Pilar Perales Viscasillas, „CISG in the digital world digital economy: data, products, and assets“, *Uniform Law Review*, No. 3–4/2023, 298, 303, 310 и даље.

17 Пресуда Вишег покрајинског суда у Кобленцу од 17. септембра 1993. године, 2 U 1230/91; Пресуда Трговинског суда Кантона Цирих од 17. фебруара 2000. године, HG 980472; Пресуда Суда Централне Холандије од 25. марта 2015. године, C/16/364668 / HA ZA 14–217, *Corporate Web Solutions v. Dutch company and Vendorlink B.V.*

18 Уп. Т. Сох, 362–363, 378.

19 Вид. J. Lookofsky, 264–265, 289.

Телесним се обично означава нешто што има облик и постоји физички и што се може опазити чулима (једним или више).²⁰ Притом, виђено или измерено не треба да буде ограничено на „голо око“, вагу или справу за мерење дужине.²¹ Немогућност запажања непотпомогнутим чулима не подразумева бестелесност. У том смислу, иако је софтвер израз скован као супротност од хардвер (енгл. *hardware*),²² између њих не постоји квалитативна, већ разлика у величини.²³ Софтвер није само нематеријална идеја или интелектуална својина (творевина људског духа),²⁴ већ и одређено уређење материје којим се омогућава рад на рачунару. Чак и у случају да се испоручује путем интернета или сличних средстава везе,²⁵ када се налази у свом најнепостојанијем стању, састоји се од низа усмерених импулса који су потчињени човековој власти и стављени у његову службу.²⁶ Како је електронска комуникација само облик повезивања два или више уређаја, сваки пренос који се врши на

20 Вид. The Law Dictionary, Tangible, доступно на адреси: <https://thelawdictionary.org/?s=tangible>, 18. 7. 2025; The Britannica Dictionary, Tangible, доступно на адреси: <https://www.britannica.com/dictionary/tangible>, 18. 7. 2025.

21 Пресуда Врховног суда Луизијане од 17. октобра 1994. године, бр. 94-C-0499, *South Central Bell Telephone Co. v. Sidney J. Barthelemy, et al.*, 1246.

22 Означава све (неспорно) физичке делове рачунарског система.

23 S. Green, D. Saidov, 165. Уп. Н. Sono, 516, 521; Jacob Ziegel, „The Scope of the Convention: Reaching Out to Article One and Beyond“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/2005, 61–62.

24 Због бројних специфичности софтвера не постоји један, униформни облик његове правне заштите. Начелно, може бити заштићен као ауторско дело, проналазак и пословна тајна.

25 На пример, помоћу блутут (енгл. *Blue Tooth*), краткоталасне технологије за бежично упаривање уређаја.

26 Када су дигитални подаци (без обзира коју врсту садржаја представљају), више или мање трајно, записани (снимљени) на носачу података имају облик машински читљиве физичке варијације, најчешће, на његовој површини. То може бити одређени распоред светлих и тамних области на бојеном (рефлектујућем) слоју оптичког диска (на пример, „це-де“ – компакт-диск (енгл. CD – *Compact Disc*) или „ди-ви-ди“ – дигитални вишенаменски диск или дигитални видео-диск (енгл. DVD – *Digital Versatile (Video) Disc*)), низ микротака у концентричним круговима (цилиндрима) на хард-диску рачунара које су магнетизоване у различитим правцима или скуп „заробљених“ електрона у изразито ситним транзисторима у ћелијама флеш меморије (на пример, „у-ес-бе“ (енгл. USB – *Universal Serial Bus*) уређај за чување дигиталних података). Утврђени образац заправо представља бинарни код (низ јединица и нула), „језик“ који рачунари користе за складиштење и обраду података. Без обзира на којем медијуму се чува, дигитални садржај заузима одређени физички простор за складиштење (који је ограничен), што додатно разјашњава његову (телесну) природу. Вид. Sarah Green, „Can a digitized product be the subject of conversion?“, *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly*, No. 4/2006, 573–574.

овај начин не значи преузимање (енгл. *download*) из етра, већ са другог удаљеног рачунара (познатог и као сервер). Иако се пренос дигиталног садржаја путем интернета може посматрати као услуга (попут доставе пакета поштом), испоручени производ је и даље роба. Према Бечкој конвенцији, начин испоруке не утиче на одређивање правне природе њеног предмета, нити уговора на основу којег се она врши.

Иако се у Бечкој конвенцији не захтева изричито да ствар мора бити покретна да би се сматрала робом, из више њених одредаба несумњиво проистиче да се то (у време испоруке) подразумева.²⁷ Дигитални садржај се може премештати (одговарајућим техничким радњама) са једног места на друго без оштећења његове суштине.²⁸ Такође, може се, као и већина традиционалне робе, само умножити (копирати) и дистрибуирати. У том случају, оригинал не напушта свој извор, већ остаје тамо где јесте.²⁹ Међутим, тиме се не негира могућност стицања искључиве државине на примерку који је испоручен,³⁰ која се може пренети на друго лице.

III (Не)применљивост Бечке конвенције на уговор о испоруци дигиталног садржаја

Осим што су посебна обележја дигиталног садржаја довела до неизвесности у погледу његове квалификације као робе, додатни простор за правну несигурност отворило је одређивање правне природе уговора на основу којег се испоручује. Томе је допринела нарочито устаљена пракса да се испорука, првенствено рачунарских програма, врши уз

27 Вид., на пример, одредбе о испоруци (чл. 31), прелазу ризика (чл. 67–69) и чувању робе (чл. 85–88). Вид. такође Jelena Perović, „Selected Critical Issues Regarding the Sphere of Application of the CISG“, *Annals Belgrade Law Review*, No. 3/2011, 194.

28 Та места – хардвери могу имати различите облике. Иако је дигитални садржај са њима у материјалној вези (физички спојен), не мора бити потпуно инкорпорисан (неодвојив). То практично зависи од степена трајности са којим је записан (снимљен), односно од могућности брисања.

29 Вид. S. Green, 579.

30 Осим класичне садржине непосредне фактичке власти (која се остварује преко хардвера на коме је дигитални садржај сачуван), апрехензионе радње се могу вршити и у потпуно дигиталном окружењу. На пример, када су приступ и употреба дигиталног садржаја заштићени лозинком или другим методама шифровања. Систем који укључује овакве заштитне мере осигурава контролу као функционални еквивалент државине. У том смислу вид. Henry Deeb Gabriel, „The concept and necessity of ‘control’ in the use of emerging technologies in commercial transactions“, *Uniform Law Review*, No. 3–4/2023, 258 и даље.

уговорно ограничење коришћења и располагања (пored оног непосредно наметнутог правом интелектуалне својине).³¹ Поставља се питање да ли то искључује примену Бечке конвенције која је јасно усмерена на (међународну) продају,³² а не на све правне послове робног промета.

Одговор није једноставан („да“ или „не“). Иако је лиценца у већини случајева трговинско разуман саставни део пословања,³³ није ни правна ни логичка нужност, нити њено постојање, односно означавање њеним именом неизбежно искључује могућност да се конкретни правни посао сматра продајом у смислу Бечке конвенције (лат. *falsa nominatio non*

31 Ако је дигитални садржај заштићен таквим режимом. На пример, забрањивањем примаоцу да свој примерак уступи трећем лицу или користи на другом рачунару, чиме се одступа од опште поставке према којој купац стиче робу и њом може даље слободно располагати. Притом, може постојати и двоструки уговорни однос, јер страна која испоручује дигитални садржај није нужно и носилац права интелектуалне својине.

32 Занимљиво је да се постојање елемената лиценце (или њено спајање са уговором о продаји) ретко сматрало смећом за стицање својине у случају других (традиционалних) производа, на пример, штампаног издања књиге или аутомобила, који (такође) представљају трансформацију идеја и знања у физички облик. Бестелесно право интелектуалне својине, односно поједина преносива овлашћења која чине његову садржину, не уступа се увек заједно са испоруком робе, нити је према Бечкој конвенцији то у сваком случају неопходно. Продавац је дужан да испоручи робу слободну од сваког права или захтева *треће* лица који се заснивају на индустријској или другој интелектуалној својини само ако су му, у тренутку закључења уговора, били познати или му нису могли бити непознати. У чл. 42 ст. 1 се, такође, предвиђа једнообразно правило о томе право које државе је меродавно за утврђивање да ли се робом крши интелектуална својина трећег лица. Ова обавеза продавца не односи се на случај у којем је купац, у тренутку закључења уговора, знао или му није могло бити непознато постојање таквог права или захтева (чл. 42 ст. 2 тач. а). Услов би се могао прилично лако испунити, на пример, постављањем обавештења о ауторском праву на паковању софтвера или на насловној (почетној) страници програма (прва слика која се приказује на екрану рачунара када се програм покрене). Под истим условом, купац би могао бити дужан да прими робу и када је продавац носилац права интелектуалне својине. Вид. М. G. Larson, 463; A. Fakes, 580–581; L. S. Primak, 224; United Nations Commission on International Trade Law, Hague Conference on Private International Law, International Institute for the Unification of Private Law, *UNCITRAL, HCCH and UNIDROIT Legal Guide to Uniform Instruments in the Area of International Commercial Contracts, with a Focus on Sales*, Vienna, 2021, 99.

33 Заједно са техничким мерама заштите (као што је обавезна регистрација пре употребе, обично серијског броја), користе се због лакоће са којом се дигитални садржај може умножавати (практично без икаквих трошкова и погоршања квалитета) и делити путем интернета. Носиоци ауторског права дају предност лиценци у односу на продају и због тога што им омогућава заобилажење правила о исцрпљењу („доктрина прве продаје“). Основни циљ је да се очува вредност правно заштићеног садржаја, односно могућност да се и даље остварује имовинска корист захваљујући његовој јединствености.

посет).³⁴ Стварно мерило је чл. 30 Конвенције и, према томе, да ли се правни положај примаоца може изједначити са купчевим.³⁵ Што више дискреције у коришћењу дигиталног садржаја има, већа је вероватноћа да ће се уговор сматрати продајом. Бечка конвенција би се могла применити када је крајњи циљ коме стране теже, односно економски резултат уговора коначно стицање дигиталног садржаја од стране примаоца.³⁶ Тада друга страна не би имала реално очекивање да ће он икада „бити враћен“.³⁷ Ипак, у неким случајевима, природа ограничења и друге околности могу налагати супротан закључак. Тако, на пример, трајање лиценце може бити ограничено, после чега је стицалац дужан да врати дигитални садржај, односно да престане да га користи; упоркос поштовању уговора од стране стицаоца, давалац га може отказати; или, уместо једнократне, могу се захтевати периодичне (месечне или годишње) накнаде.³⁸ Постоји мишљење да би се Бечка конвенција могла применити и на уговор закључен на одређено време, чијим протеком својина на испорученом примерку прелази на примаоца, без обзира да ли се плаћање врши једнократно или у ратама. Међутим, ако је рок једнак трајању законске заштите одговарајућих права интелектуалне својине, или краћем очекиваном тржишном веку дигиталног производа (након чега он постаје јавно доступан),³⁹ одложени пренос својине не би указивао тако јасно на продају.⁴⁰

Забуну је изазвало и (неправилно) разликовање између стандардних и софтвера прилагођених посебним потребама одређеног корисника. У почетку су само уговори који се односе на прву категорију

34 Пресуда Суда Централне Холандије од 25. марта 2015. године, C/16/364668 / HA ZA 14–217, *Corporate Web Solutions v. Dutch company and Vendorlink B.V.* Вид. такође Vladimir Pavić, Milena Djordjević, „Application of the CISG Before the Foreign Trade Court of Arbitration at the Serbian Chamber of Commerce – Looking Back at the Latest 100 Cases“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/2009, 22; Одлука Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије у Београду од 15. јула 2008. године, T–4/05; S. Green, D. Saidov, 174 и даље. Вид. такође F. Diedrich, 336.

35 Вид. I. Schwenzer, P. Hachem, 34–35; Edgardo Muñoz, „Software technology in CISG contracts“, *Uniform Law Review*, No. 2/2019, 281, 284 и даље.

36 Пресуда Врховног суда Аустрије од 21. јуна 2005. године, 5 Ob 45/05m; Пресуда Суда Централне Холандије од 25. марта 2015. године, C/16/364668 / HA ZA 14–217, *Corporate Web Solutions v. Dutch company and Vendorlink B.V.*

37 L. S. Primak, 221.

38 Вид. Peter Schlechtriem, „Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG“, *Victoria University of Wellington Law Review*, No. 4/2005, 786.

39 Када се може сматрати да је његова непосредна тржишна вредност потпуно исцрпљена истеком уговора.

40 Вид. A. Fakes, 585.

сматрани продајом робе,⁴¹ док су у другом случају сврставани у услуге.⁴² После извесног колебања, ова подела је постала безначајна. Превагнуло је гледиште према којем је потребно избегавати уопштавање. Правну природу уговора треба одређивати од случаја до случаја, према одредбама Бечке конвенције које се односе на уговоре о испоруци робе која треба да се изради или произведе (чл. 3 ст. 1), а не ослањањем на претпостављену разлику између софтвера који су начињени у серији и који су, по правилу, доступни одмах и оних „скројених по мери“. Тако се могу сматрати продајом и уговори код којих вредност рада и услуга уложених у развој софтвера премашује вредност потребних „сировина“ и других састојака.⁴³ Уговори о испоруци робе која је „прилагођена“ или на други начин „посебно направљена“ за страну која ју је наручила су искључени само ако је она дужна да испоручи битан део материјала неопходних за ту израду или производњу.⁴⁴ Појам материјала, попут појма робе, треба широко тумачити, у смислу да се не може односити само на традиционалне елементе, већ њиме треба обухватити и, на пример, дигиталне податке у вези са пословањем наручиоца или изворни код рачунарског програма ког треба прерадити.⁴⁵

Посебно питање је да ли се Бечка конвенција примењује на мешовите уговоре, у којима се део обавеза стране која испоручује робу састоји у извршењу неког рада или пружању неких услуга, када је неопходно утврдити које обавезе претежу (чл. 3 ст. 2). Ово се односи само на рад, односно услуге чија сврха није израда или производња робе, као што је, на пример, обука особља или одржавање рачунарског система након испоруке.⁴⁶ Иако се у ст. 1 и 2 чл. 3 уређују различите материје,

41 Вид., на пример, Пресуда Покрајинског суда у Минхену I од 8. фебруара 1995. године, 8 НКО 24667/93.

42 Вид. A. Fakes, 582–584.

43 Вид. J. Lookofsky, 275, 278.

44 Приликом утврђивања да ли је то случај треба применити првенствено квантитативни критеријум (без унапред израчунатог удела који се сматра битним), али и квалитативни, када није могуће или прикладно користити „економску вредност“ узимајући у обзир околности случаја. Више о томе вид. Мишљење бр. 4 Саветодавног већа за Бечку конвенцију: Уговори о продаји робе која треба да буде произведена или израђена и мешовити уговори (чл. 3) од 24. октобра 2004. године (CISG-AC Opinion No 4, *Contracts for the Sale of Goods to Be Manufactured or Produced and Mixed Contracts* (Article 3 CISG), 24 October 2004; даље у фуснотама: Мишљење бр. 4), тач. 2, 3 и коментари, 2.1–2.10; F. Ferrari, 59–60.

45 Nataša Vujinović, „The CISG’s scope of application *ratione materiae* with regard to software transactions“, *Zeitschrift für Europarechtliche Studien*, Nr. 4/2014, 539. Уп. H. Sono, 522. У неким случајевима могло би бити чак и немогуће разликовати „материјале“ које су обезбедиле уговорне стране. Вид. P. Perales Viscasillas, 313–314.

46 Вид. J. Lookofsky, 279, фн. 79.

у изузетним околностима, оба доприноса, која појединачно посматрано нису довољна, заједно могу утицати на правну природу уговора у толикој мери да се више не би могао сматрати обухваћеним предметном облашћу примене Бечке конвенције. Међутим, приликом разматрања мора се узети у обзир и усвојени приступ, а према којем је примена правило, а искључење изузетак, те у случају сумње предност треба дати Конвенцији (лат. *in dubio pro conventione; favor conventionis*).⁴⁷

Криптовалуте, зване и виртуелне валуте, глобално су прихваћене као средство размене. У том контексту, такве дигиталне приказе вредности⁴⁸ не треба сматрати дигиталним садржајем у смислу предмета испоруке (робе), већ начином плаћања. Такође, ако би се прихватио став да израз „цена“ није ограничен на новац,⁴⁹ Бечка конвенција би се могла применити и на пословне моделе по којима се дигитални садржај испоручује у замену за пружање различитих (често личних) података, који се не користе искључиво у сврхе испуњења уговора или законских захтева.⁵⁰ Такви подаци могу се доставити у време закључења уговора или касније, на пример, када буду учитани или створени коришћењем дигиталног садржаја.

IV Закључак

Непостојање изричите одредбе не подразумева нужно да се пропис не може ваљано применити на појаве каквих није било и какве његови ствараоци нису могли да предвиде у време његовог усвајања. Успех Бечке конвенције⁵¹ може се делимично објаснити управо њеном једноставношћу⁵² и могућношћу да се њоме обухвати променљива стварност⁵³ међународне продаје робе.⁵⁴ Област примене Бечке

47 Вид. Мишљење бр. 4, тач. 1 и коментари 1.2, 2.10, 4.1–4.4.

48 У које спадају и, на пример, електронски ваучери и електронски купони.

49 Вид. I. Schwenzer, P. Hachem, 31–32.

50 То може бити случај, на пример, када је регистрација обавезна према важећим прописима ради безбедности и идентификације.

51 Који се огледа не само у броју држава уговорница и њиховом значају у међународној трговини, већ и у обиљу објављених судских и арбитражних одлука, научних и стручних радова који су јој посвећени, као и утицају који је извршила на национална уговорна права, али и међународне и регионалне пројекте унификације и хармонизације.

52 Иако у основи једноставна, није без „незгодних детаља“ који су подложни различитим тумачењима. Вид. P. Schlechtriem, 782.

53 Прилагодљивост је показала нарочито када су у питању средства комуникације. Током преговора о њеним одредбама, телекс је био технолошки најнапреднији облик саопштавања, али је у међувремену застарео. С обзиром да је обавештење

конвенције *ratione materiae* је одређена правном природом уговора и предмета испоруке. Израз „роба“ треба широко тумачити, тако да обухвати све оно што може бити предмет (трговинске) продаје. Према данас преовлађујућем мишљењу у теорији и судској и арбитражној пракси, у питању је аутономан појам који се временом развија. Осим традиционалне робе, у смислу ствари које су у време испоруке неспорно телесне и покретне, њиме су обухваћени и рачунарски програми (и други дигитални садржаји), без обзира да ли су стандардни или прилагођени посебним потребама одређеног корисника, и на који начин се испоручују (на пример, путем диска или електронски, путем интернета), али и „сирови“ дигитални подаци.

Ако се софтвер трајно преноси у сваком погледу осим евентуалних ограничења која се заснивају на праву интелектуалне својине, уговор се може сматрати продајом у смислу Бечке конвенције. Кључно питање је да ли је прималац стекао правни положај који се може изједначити са купчевим. Не треба, дакле, изводити општи закључак, већ испитати сваки случај понаособ. При одлучивању треба водити рачуна нарочито о томе да ли је коришћење временски (не)ограничено, да ли се плаћање врши једнократно или периодично и да ли се лиценца може опозвати. Дигиталне приказе вредности (попут криптовалута), као средства размене, не треба сматрати дигиталним садржајем у смислу предмета испоруке (робе), већ начином плаћања. Такође, ако би се прихватио став да израз „цена“ није ограничен на новац, Бечка конвенција би се могла применити и на пословне моделе по којима се дигитални садржај испоручује у замену за пружање различитих (често личних) података, који се не користе искључиво у сврхе испуњења уговора или законских захтева.

достављено на овај начин обухваћено изразом „писано“ (чл. 13), данас, у доба електронске комуникације, поруке путем е-поште, одговарајућих апликација, посебних платформи или аутоматизованих система треба квалификовати на исти начин. Вид. Мишљење бр. 1 (ревидирано) Саветодавног већа за Бечку конвенцију: Електронска комуникација према Бечкој конвенцији од 14. октобра 2024. године (*CISG-AC Opinion No 1 (Revised), Electronic Communications under CISG, 14th October 2024*), тач. 3 и коментари 3.1–3.7; Hans Van Houtte, „The Convention on the International Sale of Goods (1980) – 20 Years – A Convention for new times?“, *Business Law International*, No. 3/2000, 357.

- 54 Е. Muñoz, 283, 301. Вид. такође Преглед судске праксе о Конвенцији Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе из 2016. године (United Nations Commission on International Trade Law, *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, New York, 2016).

Коришћена литература

- Van Houtte Hans, „The Convention on the International Sale of Goods (1980) – 20 Years – A Convention for new times?“, *Business Law International*, No. 3/2000.
- Vujinović Nataša, „The CISG’s scope of application *ratione materiae* with regard to software transactions“, *Zeitschrift für Europarechtliche Studien*, Nr. 4/2014.
- Green Sarah, „Can a digitized product be the subject of conversion?“, *Lloyd’s Maritime and Commercial Law Quarterly*, No. 4/2006.
- Green Sarah, Saidov Djakhongir, „Software as Goods“, *Journal of Business Law*, No. 2/2007.
- Deeb Gabriel Henry, „The concept and necessity of ‘control’ in the use of emerging technologies in commercial transactions“, *Uniform Law Review*, No. 3–4/2023.
- Diedrich Frank, „Maintaining Uniformity in International Uniform Law Via Autonomous Interpretation: Software Contracts and the CISG“, *Pace International Law Review*, No. 2/1996.
- Ziegel Jacob, „The Scope of the Convention: Reaching Out to Article One and Beyond“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/2005.
- Kröll Stefan, „Selected Problems Concerning the CISG’s Scope of Application“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/2005.
- Larson Marcus G., „Applying Uniform Sales Law to International Software Transactions: The Use of the CISG, its Shortcomings, and a Comparative Look at How the Proposed UCC Article 2B Would Remedy Them“, *Tulane Journal of International and Comparative Law*, 1997.
- Lookofsky Joseph, „In Dubio Pro Conventione? Some Thoughts About Opt-Outs, Computer Programs and Preemption Under the 1980 Vienna Sales Convention (CISG)“, *Duke Journal of Comparative & International Law*, No. 3/2003.
- Muñoz Edgardo, „Software technology in CISG contracts“, *Uniform Law Review*, No. 2/2019.
- Pavić Vladimir, Djordjević Milena, „Application of the CISG Before the Foreign Trade Court of Arbitration at the Serbian Chamber of Commerce – Looking Back at the Latest 100 Cases“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/2009.
- Perales Viscasillas Pilar, „CISG in the digital world digital economy: data, products, and assets“, *Uniform Law Review*, No. 3–4/2023.

- Perović Jelena, „Selected Critical Issues Regarding the Sphere of Application of the CISG“, *Annals Belgrade Law Review*, No. 3/2011.
- Primak L. Scott, „Computer Software: Should the U. N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods Apply? A Contextual Approach to the Question“, *Computer/Law Journal*, No. 2/1991.
- Sono Hiroo, „The Applicability and Non-Applicability of the CISG to Software Transactions“, *Sharing International Commercial Law across National Boundaries: Festschrift for Albert H. Kritzer on the Occasion of his Eightieth Birthday* (editors Camilla B. Andersen, Ulrich G. Schroeter), London, 2008.
- Fakes Arthur, „The applications of the United Nations convention on contracts for the international sales of goods to computer, software, and database transactions“, *Software Law Journal*, No. 4/1990.
- Ferrari Franco, „Specific Topics of the CISG in the Light of Judicial Application and Scholarly Writing“, *Journal of Law and Commerce*, No. 1/1995–1996.
- Cox Trevor, „Chaos versus uniformity: the divergent views of software in the International Community“, *Business Law International*, No. 3/2000.
- Schlechtriem Peter, „Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG“, *Victoria University of Wellington Law Review*, No. 4/2005.
- Schwenzer Ingeborg, Hachem Pascal, „Article 1“, *Schlechtriem & Schwenzer Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (editor Ingeborg Schwenzer), Fourth Edition, Oxford – New York, 2016.

Jovan VUJIČIĆ, PhD

Assistant Professor at the University of Kragujevac Faculty of Law, Serbia

VIENNA CONVENTION ON THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS IN THE “[DIGITAL] WONDERLAND”: ON SOME ISSUES OF THE SUBJECT SPHERE OF APPLICATION

Summary

The paper explains the nature (essence) of digital content and the various ways in which it is traded in order to determine whether they really represent a “wonderland” for the Vienna Convention on the International Sale of Goods or simply a somewhat “distorted reflection” of the familiar environment. It was concluded that, although it was prepared and finally concluded at a relatively early stage of the development of digital technology, the adopted terms and provisions do not exclude the possibility of its application to later achievements of the technological (r)evolution. The absence of a definition of goods proved to be favorable for the development of a dynamic notion. In addition to traditional goods, in the sense of things that are indisputably tangible and movable at the time of delivery, it also covers computer programs (and other digital content), regardless of whether they are standard or tailored to the specific needs of a particular user, and how they are delivered (for example, on a disk or electronically, via the Internet), as well as “raw” digital data. It was also pointed out that when determining the legal nature of the contract on the basis of which the delivery is made, a general conclusion should not be drawn, but each case should be examined individually.

Key words: *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. – Goods. – Sale. – Supply of digital content.*

Датум пријема рада: 1. 10. 2025.

Датум прихватања рада: 27. 10. 2025.